

Datum
2018-09-19
Ert datum

Dnr: 18RV0108

Handläggare
Linn Edlund, kulturstrateg
Linn.edlund@regionvasterbotten.se

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Konstnärspolitiska utredningen, Konstnär - oavsett villkor? [SOU 2018:23](#)

Sammanfattning

Utredningen *Konstnär – oavsett villkor* SOU 2018:23 föreslår en ny förstärkt konstnärs politik, med insatser som ger konstnärerna bättre förutsättningar att verka professionellt utifrån de stora samhällsförändringar som skett det senaste decenniet. Digitaliseringen, som påverkar både produktion och distribution, anses vara den enskilt största frågan som påverkar det konstnärliga yrkesutövandet. De befintliga ersättnings- och bidragssystemen anses i praktiken bidra till att konstnärerna har en grundläggande trygghet.

Att förbättra möjligheter till livslångt lärande, en vidgad arbetsmarknad, förmedlingsinsatser och ersättningssystem som tar tillvara konstnärernas intressen bedöms angeläget. Vidare tecknas bilden att konstnärerna ofta kommer från hem med välutbildade föräldrar och att personer med utländsk bakgrund är sämre representerade bland konstnärerna än i befolkningen i stort. En snedrekrytering till högre konstnärlig utbildning som grundläggs i unga år. Tillgängligheten till kulturskola varierar mellan landets kommuner och kan utgöra hinder för konstnärlig grundutbildning varför en mer jämlik och tillgänglig kulturskola är angelägen.

Utredningen konstaterar att konstnärer till största del verkar i landets storstadsområden där arbetsmöjligheterna är störst. De befinner sig samtidigt på en alltmer global arbetsmarknad genom digitaliseringen som minskar betydelsen av var de geografiskt verkar. En ökad medvetenhet har växt fram om kultur som lokal och regional utvecklingsfaktor. Utredningen reflekterar över konstens och konstnärers uppgift och betydelse för samhället i ett historiskt perspektiv, där konsten tjäna såväl samhälleliga mål som sina egna intressen och lägger en rad förslag för att stärka konstnärernas position i samhället som leder till att fler konstnärer kan leva på sin konstnärliga verksamhet genom förbättrade arbetsförutsättningar och högre ersättningar för utfört arbete, vilket leder till ökad social trygghet.

Kulturens positiva bidrag till olika samhällssektorer talar för en breddad finansiering, där utredningens förslag till nya konstnärspolitiska insatser innebär att statens budgetram ökar med 225 miljoner kronor fr.o.m. 2020 och finansieras av omprioriteringar inom utgiftsområde 17. Samtliga konstnärspolitiska anslag föreslår omfattas av statens pris- och löneomräkning.

Datum
2018-09-19
Ert datum

Dnr: 18RV0108

Allmänna synpunkter

Region Västerbotten anser att utredningen kopplar väl an till det angivna direktivet, där den beskrivande nulägesbilden är särskilt gedigen. Utredningen inrymmer relevanta förslag som främjar förutsättningar att vara yrkesverksam konstnär, främst i hela landet, men också internationellt. Region Västerbotten hade däremot önskat att förslagen var skaparare i sin formulering. Den kulturella infrastrukturen ur ett utövarperspektiv är angelägen att betona - från barnets förutsättningar att ta del av och att skapa kultur genom exempelvis kulturskolan, till möjligheten att få utveckla sina skapande förmågor i tonåren, att det finns ett utbildningssystem som inte sned rekryterar, till möjligheten att bedriva näringsverksamhet till att få en skälig pension.

Region Västerbotten vill framhålla konstnärens och kulturens betydelse för samhällsutvecklingen. Konstens förmåga att skapa gemenskap, identitet och samhörighet ska konsekvent betonas. Konstnären, vem hen än är, ska kunna bilda sig, vara verksam och utvecklas utifrån berättigade förutsättningar. Som regional aktör vill Region Västerbotten särskilt framhålla det starka samband som finns mellan förekomsten av kulturverksamheter och konstnärer, en nödvändighet åt båda håll.

Region Västerbotten vill genomgående understryka i relation till utredningens förslag att befintliga strukturer bör utvecklas, snarare än att skapa nya. Region Västerbotten ser att en förstärkning av befintlig kulturell infrastruktur ger goda förutsättningar för konstnären att verka i hela landet, oavsett vart hen bor.

Region Västerbotten vill understryka att de ökade utgifterna inte ska omprioriteras inom utgiftsområde 17, nya medel ska tillföras.

Särskilda synpunkter

9.2 En ny konstnärspolitisk

9.2.3 Åtgärder för att stärka konstnärernas professionella arbete

Bedömning: Konstnärspolitiken bör förstärkas med följande inriktning:

För att förbättra förutsättningarna för konstnärernas professionella arbete krävs att de konstnärliga utbildningarna kompletteras med fortbildning och att snedrekrytering till utbildningarna motverkas, en vidgad arbetsmarknad, bättre förmedlingsinsatser för att konstnärerna ska kunna nå sin publik och marknad, ersättningssystem som tar tillvara konstnärernas intressen, relevanta stöd- och bidragssystem samt ökad social trygghet och vissa administrativa förenklingar.

De kulturinstitutioner med offentligt stöd som erbjuder publikmöten för konsten m.m. är en viktig del av konstnärernas arbetsmarknad och ska ses som en integrerad del av konstnärspolitiken.

Datum
2018-09-19
Ert datum

Dnr: 18RV0108

Den ekonomiska ramen för konstnärspolitiken behöver ökas.

Synpunkter: Region Västerbotten delar den tecknade åtgärdsbilden i syfte att stärka konstnärernas professionella arbete. För att kunna skapa förutsättningar för en långsiktig kompetensförsörjning krävs i enlighet med bedömningen en resursförstärkning av konstnärspolitiken, där den regionala nivåns kulturinstitutioner fyller en viktig funktion och så också behöver stärkas.

9.3 De konstnärliga utbildningarna

9.3.2 Konstnärliga högskolornas satsningar mot snedrekryteringar

Bedömning: Snedrekryteringen till konstnärliga högskoleutbildningar är bekymmersam och bör motverkas ytterligare. Lärosätenas arbete med breddad rekrytering bör ha en långsiktig karaktär. Universitetskanslersämbetet bör få i uppdrag att i samråd med Universitets- och högskolerådet utvärdera berörda universitets och högskolors arbete för att bredda rekryteringen till konstnärlig högskoleutbildning.

9.3.5 Konstnärliga produktionshus för unga, författningsförslag

Förslag: Ett nytt statsbidrag införs för konstnärliga produktionshus för ungdomar. Syftet med bidraget är att sänka trösklarna till konstnärligt arbete för ungdomar företrädesvis i områden med socioekonomiska utmaningar att utveckla sina konstnärliga förmågor, att ge fler röster plats inom det konstnärliga fältet och att minska snedrekryteringen till de konstnärliga högskolorna. Som mentorer för ungdomarna ska huvudsakligen yrkesverksamma konstnärer knytas till verksamheten. Det nya statsbidraget tillförs en ekonomisk ram på 50 miljoner kronor fr.o.m. 2020

Synpunkter: Region Västerbotten ställer sig bakom utredningens förslag till åtgärder som ska bredda rekrytering, minska snedrekrytering till konstnärliga högskolor samt ge möjlighet till fortbildning genom fler fristående kurser vid konstnärliga högskolor. Att stärka detta, i hela landet, är särskilt angeläget.

Region Västerbotten ställer sig positivt förslaget om konstnärliga produktionshus för unga, och framhåller det behov som *En inkluderande kulturskola på egen grund* betonade; att stärka ungdomars möjlighet att på avancerad nivå möta professionellt verksamma. Västerbottens län har ett flertal starka kulturinstitutioner vilka är viktiga aktörer ur ett spetskompetensperspektiv. Förslaget om ett statsbidrag på 50 miljoner kr fr.o.m. 2020, till konstnärliga produktionshus för ungdomar är angeläget. Avsnittet i författningsförslaget som rör förutsättningar för statsbidrag §3 ... bidraget ska, 2. *Riktas företrädesvis till områden med socioekonomiska utmaningar.* Region Västerbotten föreslår följande lydelse, 2. *Riktas företrädesvis till områden med socioekonomiska utmaningar samt landsbygds- och glesbygdsområden.*

9.4 Stärkt arbetsmarknad för konstnärer

Datum
2018-09-19
Ert datum

Dnr: 18RV0108

9.4.2 Digitaliseringens påverkan på konstnärernas yrkesutövande

Förslag: Regeringen ska ta fram en samlad strategi för digitaliseringen av den offentligt finansierade kulturen. Ett samordningssekretariat inrättas vid Kulturrådet. Konstnärsnämnden ges i uppdrag att analysera konstnärernas förutsättningar att verka i det nya digitala landskapet. Analysen ska göras i samverkan med upphovsrättsorganisationerna inom de olika konstområdena och Patent- och registreringsverket. Myndigheten ska utifrån sin analys även utveckla sin rådgivningsverksamhet avseende det digitala området. Tillväxtverket ges i uppdrag att främja konstnärernas utnyttjande av verkets tjänster som rör digitalisering. För genomförandet av strategin och det digitaliseringsarbete som initieras av myndigheterna tillförs en ekonomisk ram på 100 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

Synpunkter: Region Västerbotten ställer sig bakom förslaget om framtagande av en samlad nationell strategi för digitaliseringen av den offentligt finansierade kulturen. Att strategin föreslås anta ett helhetsgrepp, rörande bland annat – produktion, distribution och konsumtion, där utövaren är i fokus ses som särskilt positivt.

Region Västerbotten vill understryka vikten av frågor som rör digitalt tillgängliggörande av konst- och kultur i regionerna, där tillgängligheten ska ses i dess breda bemärkelse. Förslaget om att tillväxtverket ska få i uppdrag att främja konstnärernas utnyttjande av verkets tjänster som rör digitalisering samt det föreslagna samordningssekretariatet vid Statens Kulturråd ser regionen positivt på. Konstnärsnämnden uppdrag att analysera konstnärernas förutsättningar att verka i det digitala landskapet, med efterföljande utveckling av rådgivningsverksamhet är angelägen.

9.4.3 Uppdrag om kulturella och kreativa näringar

Förslag: De kreativa och kulturella näringarna är en viktig del av konstnärernas arbetsmarknad samtidigt som det konstnärliga skapandet har stor betydelse för tillväxt och arbetsmöjligheter i intelligande näringar. Kunskapen om sambandet mellan konst och näringslivsutveckling behöver stärkas. Tillväxtverket får i uppdrag att fortsatt utveckla analyser och strategier för att stärka kulturella och kreativa näringar i Sverige.

Synpunkter: Region Västerbotten stödjer förslaget som innebär att tillväxtverket får i uppdrag att fortsatt utveckla analyser och strategier för att stärka kulturella och kreativa näringar i Sverige. Regionen vill betona de kulturella och kreativa näringarnas betydelse för samhällsutvecklingen ur ett konstnärs- och kulturpolitiskt perspektiv. Ett vitalt, dynamiskt och hållbart kulturliv i regionen beror i hög grad på huruvida professionella kulturskapare ser det som möjligt att verka och leva på en plats. Kunskapen om ekonomiska villkor och möjligheter inom kulturområdet är av betydelse för regional tillväxt och utvecklingen av kulturella och kreativa näringar. Förutsättningen för att fortsatt kunna motivera var och hur resurser fördelas och strategiskt kunna skapa attraktiva miljöer ska bygga på tillförlitliga analyser i enlighet med tillväxtverkets arbete.

Datum
2018-09-19
Ert datum

Dnr: 18RV0108

9.4.7 Konstens behov av mellanhänder

Förslag: Konstens behov av mellanhänder har ökat, inte minst på grund av digitaliseringen. De strukturer som finns bör på olika sätt stärkas och kompletteras. Ett statsbidrag införs för en försöksverksamhet med en allians för konstnärliga upphovsmän under perioden 2020–2022. Kulturrådet ges i uppdrag att utreda de närmare förutsättningarna att etablera en allians för upphovsmän samt lämna förslag om försöksverksamhetens närmare utformning. För försöket tillförs en ekonomisk ram på 15 miljoner kronor per år. Uppdraget till centrumbildningarna att arbeta med arbetsförmedling samt kompetensutveckling av sina medlemmar ska förstärkas genom ökade möjligheter för dem att delta i lokala och regionala konstnärliga noder. Genom ett ökat samarbete med landsting och regioner skapas möjligheter för fler konstnärer att kunna bo och verka i hela landet. Det statliga anslaget till centrumbildningarna tillförs ytterligare 10 miljoner kronor 2020.

Synpunkter: Region Västerbotten stödjer förslaget om att det statliga anslaget till centrumbildningarna tillförs ytterligare resurser. Region Västerbotten ser ett behov av att tydliggöra centrumbildningarnas roll särskilt i relation till den regionala nivån, där ett tydliggörande om lokala och regionala konstnärliga noder är särskilt angeläget. Region Västerbotten är eniga om resonemanget att en ökning av anslaget skulle ge stor utväxling, då det innebär att en befintlig behövlig struktur stärks, snarare än att en ny byggs upp.

I uppföljningen av kultursamverkansmodellen redovisas personal uppdelat på kategorierna kärnkompetens, teknisk personal, administrativ personal och övrig personal. Inom teater-, dans och musikområdet har både antalet årsarbetskrafter och antal tillsvidareanställda minskat betydligt mer för gruppen kärnkompetens än för personalen totalt. Utvecklingen leder till färre arbetstillfällen och ökad otrygghet för konstnärer. Mot bakgrund av ovanstående tendens ser Region Västerbotten att det är av större vikt att stärka befintliga regionala strukturer än att etablera nya allianser.

9. 5 Konst i hela landet

9.5.3 Kultursamverkansmodellen

Förslag: Kultursamverkansmodellen har lett till en positiv utveckling av regionernas kulturverksamhet och konstnärsperspektivet har börjat utvecklas i kulturplanerna. Det är angeläget att konstnärernas villkor finns med i kommande analyser och utvärderingar av modellen. Den styrande förordningen för kultursamverkansmodellen ska vara tillitsbaserad, mindre detaljreglerande och ge utrymme för nya konstnärliga uttryck. I linje med detta lämnar utredningen förslag om ändring av förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Resurserna till det professionella kulturlivet och konstnärerna i regionerna tillförs ytterligare 25 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

Datum
2018-09-19
Ert datum

Dnr: 18RV0108

Synpunkter: Ett av kultursamverkansmodellens syfte har varit att främja regionala variationer och göra statens, landstingens, regionernas och kommunernas roller tydligare. Inlåsnings-effekten som modellen syftade till att motverka har inte kunnat åtgärdas på grund av nästintill frånvarande uppräkningsfrån staten.

Ska kultursamverkansmodellen förbättra möjligheterna för konstnärer att verka i hela landet ser inte Region Västerbotten att en förordningsändring är den primära lösningen. De 25 mkr som föreslås tillföras det professionella kulturlivet och konstnärerna i regionerna lämnar en del frågor - innebär det per definition att konstnärerna gynnas av en ändrad förordning där statens styrning blir mer tillitsbaserad och mindre detaljstyrd? Ska de föreslagna 25mkr öronmärkas till ändamålet, det vill säga villkoras av staten? Och minskar eller ökar då den statliga styrningen i modellen? Region Västerbotten delar bilden av att konstnärernas villkor bör finnas med i kommande analyser och utvärderingar av modellen, detta förutsätter dock att konstnärernas roll i modellen tydliggörs, ska de 25mkr ge svar på detta?

Region Västerbotten bedömer att det är fortsatt viktigt att staten har ett långsiktigt ansvar för den nationella kulturpolitiken och dess måluppfyllnad. Ska förordningen revideras behöver det föregås av en mer omfattande analys och konsekvensbeskrivning, där konstnärernas villkor utgör ett av flera perspektiv och målgrupper som bör tas i beaktan.

Region Västerbotten anser att en förstärkning av modellen är nödvändig oavsett förordningsändring.

9.5.5 Konstbildningens betydelse

Förslag: Den ideella konstbildningen och konstförmedlingen är viktiga delar av konstnärspolitiken. Det statliga stödet till organisationer och föreningar som verkar på området tillförs ytterligare 5 miljoner kronor fr.o.m. 2020. Andra viktiga konstförmedlande aktörer på området är public service-bolagen, vars kulturuppdrag bör följas upp tydligare än vad som skett hittills.

Synpunkter: Region Västerbotten stödjer förslaget att det statliga stödet till organisationer och föreningar som verkar på området tillförs ytterligare 5 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

Region Västerbotten delar bilden av att public service-bolagens kulturuppdrag bör följas upp tydligare och framförallt synliggöras, där tillgången till kultur i hela landet och möjligheten att ta del av ett kulturutbud från hela landet är särskilt angeläget.

I slutbetänkandet *Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar 2018:50*, föreslås bland annat att SR och SVT inom ramen för sin nyhetsverksamhet ska stärka sin journalistiska bevakning i svagt bevakade lokala områden, SVT:s centrala roll för svensk film betonas även. Ur ett kultur- och konstnärspolitisk perspektiv är dessa frågor särskilt viktiga att framhålla, där den lokala och regionala nivån och närvaron av public service särskilt ska betonas.

Datum
2018-09-19
Ert datum

Dnr: 18RV0108

9.11 Budgetfrågor

9.11.1 Konstnärspolitikens budgetram

Förslag: Konstnärspolitikens budgetram ska öka med 225 miljoner kronor fr.o.m. 2020. De ökade utgifterna finansieras genom omprioriteringar inom utgiftsområde 17.

Synpunkter: Region Västerbotten vill understryka att de ökade utgifterna inte ska omprioriteras inom utgiftsområde 17, nya medel ska tillföras.

9.11.2 Pris och löneomräkning

Förslag: Konstnärspolitikens budgetram ska öka med 225 miljoner kronor fr.o.m. 2020. De ökade utgifterna finansieras genom omprioriteringar inom utgiftsområde 17.

Synpunkter: Region Västerbotten vill understryka att de ökade utgifterna inte ska omprioriteras inom utgiftsområde 17, nya medel ska tillföras.

Region Västerbotten